

УДК 343.1:[811.161.1+343.13]

ПРАВОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЧА ЯК СУБ'ЄКТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Леоненко М.І., к.ю.н., доцент

Запорізький державний університет

Найвагоміша роль у реалізації положень принципу національної мови кримінального судочинства відведена такому учаснику процесу, як перекладач. Він вступає в процес для подолання мовних бар'єрів та його участь пов'язана із забезпеченням прав учасників провадження, а також із вирішенням основних завдань судочинства.

Перекладач запрошується для здійснення перекладу документів, для надання допомоги під час проведення слідчих і судових дій, для ознайомлення учасників процесу з матеріалами справи та в інших випадках.

Без перекладача неможливо створити належні умови комунікації між учасниками провадження у справі, якщо деякі з них не володіють мовою судочинства. З огляду на важливість ролі перекладача в кримінальному процесі актуальним і конче необхідним є належне визначення його статусу.

Чинне законодавство передбачає як загальні умови, так і конкретні підстави участі перекладача в кримінальній справі, що має закріплення в ст. ст. 19, 128 КПК України і ст. 18 Закону України «Про мови в Україні».

Дослідження проблематики, присвяченої правовому статусу перекладача як учасника кримінального процесу, є можливим у різних аспектах. Один із них – це аспект реалізації принципу національної мови кримінального судочинства. Плодотворність такого підходу, як відзначає Альперт С.А., очевидна, бо “процесуальні принципи визначають не тільки демократичний характер кримінального процесу в цілому, але і дають можливість глибше розкрити сутність і значення кожної стадії й інституту, правове положення всіх суб'єктів процесу, у тому числі і його учасників” [1].

Згідно з п. 8 ст. 32 КПК України учасниками процесу є обвинувачений, підозрюваний, захисник, а також потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач та їх представники. Надалі в Главі 3 КПК України законодавець в окремих статтях дає визначення і перераховує права й обов'язки кожного з вказаних учасників. Але зі змісту ряду статей КПК України вбачається, що в необхідних випадках учасниками процесу можуть бути й інші, не перераховані в п. 8 ст. 32 КПК України особи. До них, зокрема, відноситься і перекладач, оскільки згідно із ст. 19 КПК України особам, що беруть участь у справі і не володіють мовою, якою провадиться судочинство, надається право користуватися своєю рідною мовою [2].

У науці кримінального процесу використовуються терміни «суб'єкти кримінального процесу», «суб'єкти кримінально-процесуальної діяльності», «учасники кримінального процесу», «суб'єкти доказування». При цьому щодо змісту даних термінів немає єдиної думки [3]. “Суб'єкти (учасники) кримінального процесу (кримінально-процесуальної діяльності), як відзначає Михеєнко М.М., неоднорідні за своїм процесуальним положенням, роллю в процесі, вони виконують різноманітні кримінально-процесуальні функції та завдання, переслідують неоднакові цілі, вступають між собою в різноманітні правовідносини, що створює передумови й обумовлює необхідність їх класифікації - у наукових, педагогічних і правотворчих цілях” [4].

Проаналізувавши в юридичній літературі різноманітні класифікації суб'єктів (учасників) кримінального процесу, Михеєнко М.М., Нор В.Т., Шибіко В.П. віднесли перекладача до групи «осіб, які відіграють допоміжну роль у кримінальному процесі» [5].

Тертишник В.М. поділяє учасників кримінального процесу на чотири групи, а перекладача відносить до четвертої групи – “Особи, які сприяють кримінальному судочинству”, мотивуючи тим, що він сприяє кримінальному судочинству за допомогою виконання завдань, покладених на нього законом [6].

Деякі вчені стверджують, що перекладач не є учасником кримінального процесу. Так, Строгович М.С. розрізняє учасників процесу і суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності. До другого переліку він

включив перекладача, мотивуючи тим, що він виконує кримінально-процесуальні функції і не займає постійного положення у провадженні по кримінальній справі, а також його участь у кримінальному процесі носить, у повному розумінні слова, епізодичний характер [7].

Тому в юридичній літературі найчастіше перекладача відносять до «осіб, що беруть участь у справі», відводячи при цьому йому другорядну роль, посилаючись на те, що кримінально-процесуальним законом (п. 8 ст. 32 КПК України) чітко визначене коло учасників кримінального процесу.

Отже, як бачимо, деякі вчені не включають до переліку учасників кримінального судочинства перекладача, який, на їх думку, є витоком отримання доказів або сприяє їх правильному отриманню і закріпленню. З такою постановкою питання важко погодитися. У КПК України чітко визначена можливість, а в деяких випадках і необхідність (ст. 19 та ст. 128 КПК України) участі перекладача з регламентацією його прав та обов'язків, його діяльність носить процесуальний характер і тому перекладач, на нашу думку, повинен бути включений до кола учасників процесу.

Так, Джафаркулієв М.А. у своїй дисертації звертає увагу на неправильність висловленого в літературі твердження про те, що перекладач не є учасником кримінального процесу, і відзначає, що кримінально-процесуальне законодавство відносить до учасників процесу не тільки осіб, що захищають у судочинстві свої права й інтереси, але й інших осіб: прокурора, суддю, слідчого, експерта, перекладача [8]. Він відзначає, що правильно, відповідно до закону, роблять ті процесуалісти (Бородін С.В., Галкін Б.А., Гуткін І.М., Перлов І.Д., Рахунов Р.Д., Елькінд П.С., Чугунов В.Е., Шпилев В.М.), які вважають перекладача учасником кримінального процесу.

Проаналізувавши чинне кримінально-процесуальне законодавство, можна прийти до висновку про те, що перекладач є повноправним учасником судочинства, і доказом тому є його процесуальні права й обов'язки, закріплені в КПК України, що дозволяють йому вступати в кримінально-процесуальні відносини з іншими учасниками кримінального судочинства і здійснювати кримінально-процесуальну діяльність.

На підтвердження сказаного, Тертишник В.М. дає визначення терміна «учасники кримінального процесу», під ознаки якого підпадають процесуальні функції перекладача. Так, за його визначенням, «учасниками кримінального процесу є особи, які вступають у кримінально-процесуальні відносини у зв'язку з подією злочину, чії права та обов'язки регламентуються чинним законодавством» [9].

Таким чином, з наведених положень виходить, що до учасників кримінально-процесуальної діяльності більшістю вчених віднесені практично всі особи (посадові і приватні), які її здійснюють або залучаються до неї, вступаючи між собою в процесуальні правовідносини, набуваючи процесуальних прав, які передбачають також і процесуальні обов'язки. Однак сам факт того, що в кримінальному судочинстві передбачена можливість участі перекладача, на нашу думку, вже не дозволяє робити розподіл учасників на основних і другорядних, які відіграють допоміжну роль.

Отже, перекладач відіграє важливу роль у процесуальному закріпленні доказів і його участь у доказуванні знаходиться в прямому зв'язку з принципом безпосередності в збиранні і дослідженні доказів.

«Між слідчим (судом) і обвинуваченим (свідком) у даному випадку виникає посередня ланка, - як зазначає І.Л. Петрухін, - і інформація проходить через свідомість перекладача, переломлюється в ньому, а потім вже надходить до слідчого і суду. Тим самим початковий засіб доказування (показання, висновок), будучи перекладеним на іншу мову, стає ніби похідним» [10].

Таким чином, суб'єкти кримінально-процесуальних правовідносин тісно пов'язані між собою за своїми правами та обов'язками. Реалізація права одного суб'єкта потребує реалізації обов'язку іншого і навпаки.

Перекладач, запрошений для участі в судочинстві, вступає в кримінально-процесуальні відносини з обвинуваченим (підсудним), іншими учасниками кримінального процесу, що відстоюють свої інтереси, а також з особою, яка проводить дізнання, слідчим, прокурором, а в суді – із суддею чи судом. Відсутність перекладача порушить зв'язок між учасниками процесу, які не володіють мовою судочинства, і посадовими особами, що здійснюють провадження по справі. У результаті кримінально-процесуальні відносини залишаться не реалізованими, що стане перешкодою до здійснення кримінально-процесуальної діяльності.

Специфіка положення перекладача як учасника процесу - в тому, що його безпосередня функція «обслуговує» весь комплекс функцій органів, що здійснюють провадження у справі, і інших учасників процесу. Тому вступаючи в правовідносини з деякими з них, перекладач прямо або опосередковано впливає на весь хід провадження у справі, на його якість.

Проте поняття перекладача і вимоги, пред'явлені до нього і його процесуальної діяльності, належним чином не розкриваються в чинному кримінально-процесуальному законодавстві України і це є відповідною прогалиною. Так, з огляду на значимість процесуальної фігури перекладача, необхідно чітко

визначити передумови вирішення цілого ряду конкретних питань, пов'язаних, наприклад, із встановленням того, чи відповідає зазначена особа вимогам компетенції або якими є критерії її неупередженості, а також за яких обставин необхідною є участь перекладача та які існують приводи для його запрошення.

У зв'язку з тим, що чинне кримінально-процесуальне законодавство не закріплює поняття перекладача, доцільно було б передбачити в новому КПК України визначення даного поняття, яке є відповідною умовою та гарантією реалізації принципу національної мови в кримінальному судочинстві.

Юридичний енциклопедичний словник визначає перекладача (судового) як особу, яка є “учасником процесу та володіє мовами, необхідними для перекладу: особам, які беруть участь у справі та не володіють мовою, якою ведеться провадження у справі, наявних у справі матеріалів, документів, що подаються в суді, а також поданих у судовому засіданні заяв, показань, пояснень, розпоряджень головуючого і рішень суду, а відповідно особі, яка проводить дізнання, слідчому, прокурору, суду, заяв, показань, пояснень, документів, викладених мовою, відмінною від тієї, якою ведеться провадження у справі” [11].

Тертишник В.М., виходячи з аналізу чинного кримінально-процесуального законодавства, зазначає, що “як перекладач (ст. 128 КПК України) до участі в кримінальному процесі може бути залучена будь-яка не заінтересована в результаті справи особа, що володіє мовою, якою ведеться судочинство, а також мовою, якою володіють та користуються будь-які учасники кримінального процесу” [12].

Джафаркулієв М.А. більш детально дає визначення у своїй дисертації і визначає перекладача як “особу, яка досягнула повноліття, володіє мовами, знання котрих необхідно для перекладу та не виконує функції іншого учасника процесу у даній справі, незацікавлена у результатах справи і призначена органом дізнання, слідчим, прокурором, суддею або судом у випадках, передбачених у законі” [13]. Але ж, згідно із ст. ст. 128, 270 КПК України, перекладач не призначається, а «запрошується» особою, що проводить дізнання, слідчим, судом або суддею. Так, під час судового розгляду в усіх питаннях, які вирішуються судом, а, отже, стосовно питання виклику перекладача, суд виносить ухвалу, а суддя постанову (ст. 237 КПК України). Також про рішення, прийняті слідчим або прокурором під час провадження попереднього слідства, у випадках, передбачених КПК, а також у випадках, коли це визнається за необхідне, ними складається мотивована постанова (ст. 130 КПК України). Однак, чинне кримінально-процесуальне законодавство не визначає обов'язковості винесення процесуального рішення, сформульованого в постанові слідчого чи ухвалі суду, при запрошенні (призначенні) перекладача. Тому на практиці слідчий та особа, яка проводить дізнання, обмежуються викликом перекладача повісткою або телефонограмою, не виносячи з цього приводу якоїсь постанови.

Як бачимо, у кримінально-процесуальному законі ще зустрічаються прогалини та недостатньо чітка регламентація окремих питань, у тому числі і питань, пов'язаних із правовим статусом перекладача як повноцінного учасника кримінального процесу.

Так, доцільною є думка Альперта С.А., який вважає, що “органи, які проводять кримінальний процес, зобов'язані своєчасно і чітко позначити своїм рішенням, що дана особа набула статусу конкретного учасника процесу, і своєчасність прийняття такого рішення має істотне значення, оскільки закон пов'язує з ним виникнення прав і обов'язків кожного учасника процесу” [14].

Коли постає питання про виклик перекладача, на думку Калашникової Н.Я, має обов'язково виноситись постанова. У своїй монографії вона відзначає, що “така постанова є актом, який встановлює момент появи у справі відповідної особи як перекладача, полегшує розв'язання питань, пов'язаних із відповідальністю перекладача і виплатою йому винагороди” [15].

Тому в КПК України доцільно було б передбачити, що “про призначення у справі перекладача, особа, яка провадить дізнання, слідчий, прокурор і суддя виносять постанову, а суд – ухвалу”, це сприяло б більш чіткому визначенню процесуального статусу перекладача в кримінальному судочинстві.

Таким чином, із моменту призначення особою, яка провадить дізнання, слідчим, прокурором, суддею або судом особи як перекладача, вона набуває визначеного процесуального статусу, отримує певні права і відповідні обов'язки.

Тут треба зазначити, що кримінально-процесуальний закон не визначає достатньо чітко прав перекладача. Проте як учасник слідчої дії він має права, що й всі при цьому присутні, зокрема поняті. За аналогією, як зазначають Щерба С.П., Марков А.Я. та Стеснова Т.І., перекладач під час участі в проведенні допиту, очної ставки, обшуку та інших слідчих дій має право робити зауваження та заяви, що підлягають занесенню до протоколу. Він має також право оскаржити дії слідчого та органу дізнання [16].

Отже, виходячи з аналізу чинного кримінально-процесуального законодавства, перекладач, здійснюючи переклад у кримінальній справі, має право: 1) робити зауваження, які підлягають внесенню до протоколу слідчої дії, проведеної за його участю; 2) приносити скарги на дії, рішення особи, яка провадить

дізнання, слідчого, прокурора і суду; 3) одержувати компенсацію за витрати, понесені у зв'язку з участю у справі (витрати по явці, середній заробіток за місцем роботи за період виконання процесуальних функцій), і винагороду, якщо обов'язки ним здійснювалися не в порядку службового завдання (ст. 92 КПК України).

Також слід зазначити, що для сумлінного виконання обов'язків, покладених на перекладача, треба розширити надані йому права в обсязі, необхідному для виконання його процесуальної функції. Так, перекладач повинен мати право знайомитися з протоколами процесуальних дій, у яких він брав участь, і робити зауваження, що підлягають занесенню до протоколу; ставити питання з метою уточнення перекладу, а також, за наявності відповідних підстав, мати право на забезпечення безпеки (у разі реальної загрози його життю, здоров'ю, житлу чи майну). Також перекладач може заявляти про самовідвід.

У свою чергу, особа, призначена перекладачем, зобов'язана своєчасно з'явитися за викликом, здійснити повний і правильний переклад та засвідчувати правильність перекладу своїм підписом у протоколах слідчих дій, проведених за його участю, а також в процесуальних документах, які вручаються відповідним учасникам процесу - у перекладі на їхню рідну мову. Йому повинні бути створені належні умови для виконання обов'язків і здійснення прав. Крім того, перекладач зобов'язаний не розголошувати дані дізнання та попереднього слідства без дозволу особи, яка здійснює дізнання, слідчого або прокурора (ст. 121 КПК України).

Прагнучи максимально забезпечити можливість досягнення істини у справі, яка є недосяжною без забезпечення прав і законних інтересів усіх учасників процесу, законодавець передбачив, що перекладачем не може виступати особа, зацікавлена в результаті справи, або яка раніше брала участь в її провадженні в іншій процесуальній якості, або яка виявила свою некомпетентність. За будь-яким з цих приводів перекладачу може бути заявлений відвід. Неприпустимість суміщення двох функцій в одній особі пояснюється тим, що здійснення перекладу особою, яка провадить дізнання, слідчим, прокурором і складом суду з огляду на їх процесуальне положення, не гарантує об'єктивність і неупередженість із їхнього боку. Та й суміщення функцій відриває їх від виконання своїх основних обов'язків.

У кримінально-процесуальному законодавстві передбачено чотири групи обставин, що дають підстави для відводу перекладачу:

- перша передбачає неприпустимість суміщення функції перекладача з функціями інших учасників судочинства;
- друга стосується заборони бути особі перекладачем при його близьких родинних зв'язках з учасниками процесу;
- третя пов'язується з наявністю зацікавленості перекладача в результатах справи;
- четверта відзначає наявність інших обставин, які викликають сумніви щодо об'єктивності перекладача.

Також треба відзначити, що підставами для відводу перекладача, крім вказаних у ст. ст. 54, 62 КПК України, можуть бути:

- службова або інша залежність перекладача від інших учасників кримінального судочинства або їх родичів;
- проведення ним ревізії або перекладу матеріалів, які стали підставою для порушення даної кримінальної справи;
- його участь у відомчому розслідуванні і виступ там як свідка;
- некомпетентність [17].

Отже, як бачимо, регламентацію підстав для відводу перекладача (ст. 62 КПК України) недостатньо врегульовано в чинному законодавстві. Законодавець не встановив чітких підстав для його відводу, що подекуди призводить до виникнення спірних питань. Тому вважаємо доцільним при прийнятті нового КПК України присвятити кожній особі, що залучається до участі в кримінальному судочинстві, кожному учаснику процесу окрему статтю, у котрій мають бути повною мірою наведені їхні права та обов'язки, а також обставини, що виключають їхню участь у справі [18].

Також згідно з чинним законодавством перекладач, за відмову виконати покладені на нього обов'язки, несе кримінальну відповідальність за ст. 179 КК України, а також за завідомо неправильний переклад за ст. 178 КК України, про що слідчий роз'яснює перекладачеві та відбирає від нього підписку. Але треба підкреслити, що мова в ст. 178 КК України йде саме про умисність перекручувань, допущення неточностей. Тобто для притягнення перекладача до кримінальної відповідальності недостатньо встановити хибність перекладу; треба довести його навмисний характер.

З огляду на сучасний статус перекладача, у новому проекті КПК України постає питання доцільності кримінальної відповідальності за відмову перекладача виконувати покладені на нього обов'язки (за ст. 179 КК України) і виникає обґрунтована потреба заміни її на адміністративну відповідальність у вигляді штрафу, як це вже давно зроблено в інших країнах. Зрозуміло, що під тиском або з позиції сили неможливо домогтися об'єктивного і повноцінного перекладу. Більш того, якщо такі учасники процесу, як обвинувачений, потерпілий, свідок, позивач і відповідач незамінні, то перекладача безболісно можна замінити, тим більше, якщо він сам відмовляється здійснити таку функцію. Адже, як відзначає Карпец І.І., “усякий примус або покарання повинно бути ефективним, нести визначене соціальне навантаження, але ні в якому випадку не застосовуватися за принципом «треба»”[19].

Отже, ч. 3 ст. 128 КПК України пропонуємо викласти в такій редакції: “За злісне ухилення від явки або відмови без поважних причин від виконання своїх обов'язків у суді або під час провадження попереднього слідства чи дізнання перекладач несе адміністративну відповідальність за статтею 185⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення, а за завідомо неправильний переклад – кримінальну відповідальність за статтею 178 Кримінального кодексу України”.

За умови прийняття законодавцем таких пропозицій вважаємо за необхідне внести відповідні правові корективи до статті 185⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення та до статті 179 Кримінального кодексу України.

Обов'язкова участь перекладача в кримінальних справах, де особи не володіють мовою судочинства, є також необхідною умовою для нормальної діяльності суду та органів, які забезпечують відправлення правосуддя.

Так, згідно із ст. 180 КК України за примус свідка або потерпілого до дачі завідомо неправдивих показань або експерта до дачі неправдивого висновку, підкуп цих осіб або погроза помстою за раніше дані показання чи висновок, передбачено кримінальну відповідальність. На жаль, ця стаття не згадує перекладача, адже, на наш погляд, і його можливо примусити зробити неправдивий переклад, підкупити або пригрозити помстою за раніше зроблений переклад. Однак, відповідальність за аналогічні дії стосовно перекладача з боку осіб, які не є працівниками органів правосуддя, з метою дачі завідомо неправильного перекладу за цією статтею не кваліфікуються, хоча мотивами цього злочину є перешкодження всебічному, повному і об'єктивному розглядові конкретної кримінальної справи з метою її вирішення, як того забажає протиправний суб'єкт.

Отже, одним із засобів запобігання втручанню у здійснення правосуддя, на нашу думку, також є забезпечення реальної безпеки перекладачеві, який відіграє дуже важливу роль у процесуальному закріпленні доказів. Акцентуючи на цьому увагу, з метою посилення гарантій безпеки перекладача, вважаємо за доцільне передбачити у ст. 180 КК України кримінальну відповідальність за злочинні дії щодо цього учасника процесу. Тим паче, що ст. 52¹ КПК України гарантує перекладачеві та членам його сім'ї і близьким родичам право на забезпечення безпеки за наявності відповідних підстав, передбачених чинним законодавством.

Також треба відзначити, що не врегульованим у чинному кримінально-процесуальному законодавстві є питання стосовно того, звідки повинен запрошуватися перекладач. Слідча та судова практика склалася так, що втрачаючи багато часу в пошуках особи, яка б відповідала всім вимогам закону, у багатьох випадках запрошується викладач-мовознавець з вищого навчального закладу. Однак, на нашу думку, доцільно було б запросити більш обізнану особу не тільки у сфері мовознавства, а й у питаннях юридичного характеру, адже вони мають свою специфіку і особливості. На цю проблему звернув увагу Джафаркулієв М.А., який запропонував створити для органів досудового слідства та суду бюро перекладів при прокуратурі [20]. Посилаючись на власний історичний досвід нашої держави, деякі вчені вважають, що посади перекладачів повинні бути запроваджені саме в судах, що сприятиме більш чіткому виконанню функцій перекладача в судочинстві.

Так, на Буковині (1774-1918 рр.) в усіх судах першої інстанції країв, провінцій, губерній, а також у колегіальних судах великих міст були запроваджені посади перекладачів. Осіб на ці посади обирали на конкурсній основі з числа адвокатів та нотаріусів, враховуючи при цьому їх рівень освітньої підготовки, моральні якості, службові переконання. Перекладачі приносили присягу, що будуть чесно виконувати свої обов'язки, забезпечувати вірогідність перекладу. У зв'язку з чим вони були зобов'язані засвідчувати своїм підписом і печаткою відповідність перекладу оригіналу [21].

У даному випадку можна враховувати історичний досвід, який заслуговує на ретельне та всебічне вивчення, але на наш погляд, одним із шляхів вирішення цієї проблемної ситуації є створення спеціалізованих бюро перекладачів у кожному регіоні України та створення єдиного Державного реєстру бюро перекладачів і окремих перекладачів. Зрозуміло, що це питання має бути узгоджено з Міністерством юстиції України і знайти відповідну підтримку.

Отже, перекладач запрошується до участі у справі для забезпечення прав осіб, що не володіють мовою, якою ведеться судочинство, і від нього вимагається вільне володіння відповідними мовами. Як відзначає Стецовський Ю.І., “перекладач може брати участь у справі, якщо він вільно володіє мовами, необхідними для перекладу, знає предмет дослідження і вміє точно передавати інформацію”[22]. На підтвердження цього в кримінальній справі обов’язково повинні бути відомості про освіту та професію перекладача.

У свою чергу Покрещук О. та Фурса С. обґрунтовано акцентують увагу на тому, що “перекладач у юридичному процесі обов’язково повинен володіти юридичною термінологією та мати хоча б мінімальний багаж знань у тій чи іншій галузі права”[23].

Як вже згадувалося вище, яких-небудь вікових обмежень для участі особи у справі як перекладача закон не передбачає, проте в процесуальній літературі, виходячи з загальних засад цивільної і процесуальної дієздатності, висловлена думка, що необхідно “залучати в якості перекладача осіб, що досягли повноліття, тобто 18-літнього віку”[24]. Однак, відповідно до чинного кримінального законодавства, суб’єктом злочину, за який передбачено кримінальну відповідальність за ст. 178 КК України, може бути особа, яка бере участь у кримінальному чи цивільному процесі як перекладач і яка досягла шістнадцятирічного віку. Також дані положення не суперечать трудовому законодавству (ст. 187 КЗпП України), згідно з яким неповнолітні, тобто особи, що не досягли вісімнадцяти років, у трудових правовідносинах прирівнюються у правах до повнолітніх.

Підсумовуючи проведений аналіз, можна зробити висновок, що перекладачем є особа, яка досягла шістнадцятирічного віку, вільно володіє мовами, знання яких необхідно для усного та письмового перекладу або яка розуміє знаки глухого чи німого, не зацікавлена в результатах справи, яка не виконує функції іншого учасника процесу та призначена у встановленому порядку згідно з чинним КПК України.

Тобто, за своїм процесуальним положенням перекладач є самостійним учасником кримінального процесу і підпорядковується тільки закону, що жадає від нього повного і точного (достовірного) перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Альперт С.А. Принципы советского уголовного судопроизводства и их роль в формировании правового статуса участников процесса // Проблемы социалистической законности. – Харьков, 1986. – Вып. 17. – С. 64.
2. Галаган В.І. Суб’єкт кримінально-процесуальної діяльності на досудових стадіях процесу // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 1999. – №3(8). – С. 76.
3. Див.: Рахунов Р.Д. Участники уголовно-процессуальной деятельности по советскому праву. – М.: Юрид. лит., 1961. – С. 23.; Каз Ц.М. Субъекты доказывания в советском уголовном процессе. – Саратов: Изд. Сарат. ун-т, 1968. – С. 28.; Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса. – М.: Наука, 1968. – Т.1. – С. 203.; Альперт С.А. Обвинение в советском уголовном процессе: Учебное пособие. – Харьков: ХЮИ, 1974. – С. 10.; Божьев В.П. Уголовно-процессуальные отношения. – М.: Юрид. лит., 1975. – С. 170-172. та інші.
4. Михеенко М.М. Понятие и классификация субъектов уголовно-процессуальной деятельности // Проблемы правоведения. – К.: Вища школа, 1985. – Вып. 46. – С. 102.
5. Михеенко М.М., Нор В.Т., Шибіко В.П. Кримінальний процес України: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 1999. – С. 68-69.
6. Тertiшник В.М. Кримінально-процесуальне право України: Навч. посіб. –К.: Юрінком Інтер, 1999. – С. 38.
7. Див.: Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса. – М.: Наука, 1968. – Т. 1. – С. 203-204.
8. Джафаркулиев М.А.О. Принцип национального языка и процессуальное положение переводчика в уголовном процессе: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.715. / Высш. шк. МВД СССР. – М., 1972. – С. 8.
9. Тertiшник В.М. Кримінально-процесуальне право України: Навч. посіб. –К.: Юрінком Інтер, 1999. – С. 38.
10. Петрухин И.Л. Принцип национального языка в советском уголовном процессе // Социалистическая законность. – 1972. – № 2. – С. 58.
11. Юридический энциклопедический словарь / Гл. ред. А.Я. Сухарев; Редкол.: М.М. Богуславский и др. – 2-е изд., доп. – М.: Сов. энциклопедия, 1987. – С. 319.

12. Тертишник В.М. Кримінально-процесуальне право України: Навч. посіб. –К.: Юрінком Інтер, 1999. – С. 78.
13. Джафаркулиев М.А.О. Принцип национального языка и процессуальное положение переводчика в уголовном процессе: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.715. / Высш. шк. МВД СССР. – М., 1972. – С. 8.
14. Альперт С.А. Принципы советского уголовного судопроизводства и их роль в формировании правового статуса участников процесса // Проблемы социалистической законности. – Харьков, 1996. – Вып. 17. – С. 67.
15. Калашникова Н.Я. Гарантии прав свидетеля, эксперта, переводчика и понятого в советском уголовном процессе. – М.: Изд-во МГУ, 1966. – С. 23.
16. Щерба С.П., Марков А.Я., Стеснова Т.И. Участие переводчика на предварительном следствии. – М.: ВНИИ МВД России, 1993. – С. 13.
17. Михеєнко М.М., Шибіко В.П., Дубінський А.Я. Науково-практичний коментар Кримінально-процесуального кодексу України: за станом законодавства та постанов Пленуму Верховного Суду України на 15 серпня 1997р. / Відп. ред. В.Ф. Бойко, В.Г. Гончаренко. – К.: Юрінком Інтер, 1997. – С. 109.
18. Таку точку зору підтримують багато юристів. Див.: Реформування, вдосконалення та спадкоємність в проекті КПК // Право України. – 1996. – № 11. – С. 93-95.; Грошевой Ю.М., Альперт С.А. Концепция общей части уголовно-процессуального кодекса Украины // Сборник кратких тезисов докладов и научных сообщений научно-практической конференции по итогам научно-исследовательских работ, выполненных профессорско-преподавательским составом Украинской юридической академии в 1992 году. – Харьков: Укр. юрид. академия, 1993. – С. 124-126.; Лисиченко В.К., Омеляненко Г.М. Концептуальні напрямки і етапи розвитку кримінально-процесуального законодавства України // Вдосконалення законодавства України в сучасних умовах. Збірник наукових статей. – Вип. 1. – К., 1996. – С. 177-180.; Репешко П. Участь спеціаліста в судовому розгляді кримінальної справи // Право України. – 1999. – №9. – С. 78-82. та інші.
19. Карпец И.И. Об эффективности уголовного наказания // Соц. законность. – 1966. – № 5. – С. 19-22.
20. Джафаркулиев М.А.О. Принцип национального языка и процессуальное положение переводчика в уголовном процессе: Автореф. дис...канд. юрид. наук: 12.715. / Высш. шк. МВД СССР. – М., 1972. – С. 13.
21. Городницька Л. Кримінальне судочинство на Буковині (1774-1918) // Право України. – 1999. – № 12. – С. 109-111.
22. Стецовский Ю. Принцип национального языка судопроизводства и право обвиняемого на защиту // Советская юстиция. – 1977. – № 4. – С. 22.
23. Покрещук О., Фурса С. Процесуальне становище перекладача в нотаріальному та інших юридично значущих процесах: проблемні питання // Право України. – 2000. – № 10. – С. 89.
24. Рахунов Р.Д. Дознание и предварительное следствие (в вопросах и ответах). – М.,1965. – С. 43.